

สาขาวิชานิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

การสอนเสริมครั้งที่ 1

เอกสารโสตทัศนศึกษา

41321

กฎหมายพาณิชย์ 1

Commercial Law 1

สงวนลิขสิทธิ์

เอกสารโสตทัศนศึกษา กฎหมายพาณิชย์ 1 การสอนเสริมครั้งที่ 1
จัดทำเพื่อเป็นบริการแก่นักศึกษาในการสอนเสริม

จัดทำต้นฉบับ : คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชา

บรรณาธิการ/ออกแบบ : หน่วยผลิตสื่อสอนเสริม ศูนย์โสตทัศนศึกษา
สำนักเทคโนโลยีการศึกษา

จัดพิมพ์โดย : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พิมพ์ครั้งที่ 26 ภาค 1/2552 ปรับปรุง

แผนการสอนเสริม

ชุดวิชา กฎหมายพาณิชย์ 1

การสอนเสริมครั้งที่ 1 ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้

ประเด็น

1. ความเชื่อมโยงระหว่างบทบัญญัติในเอกเทศสัญญากับในนิติกรรมสัญญาในบรรพ 1
2. ลักษณะสัญญาซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้ และการเปรียบเทียบระหว่างสัญญาดังกล่าว
3. คำมั่นในการซื้อขาย สัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาดกับสัญญาจะซื้อขาย
4. คำมั่นแตกต่างกับคำเสนออย่างไร
5. แบบของสัญญาซื้อขาย (ม.456 วรรคแรก) การมีหลักฐานเป็นหนังสือ วางประจำ หรือชำระหนี้บางส่วน (ม.456 วรรค 2 และ 3)
6. การโอนกรรมสิทธิ์ สัญญาซื้อขายมีเงื่อนไขหรือเงื่อนไขเวลา (ม.458-460)
7. การส่งมอบทรัพย์สินที่ซื้อขาย
8. ความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องและในการรอนสิทธิ การชำระราคา
9. ลักษณะของสัญญาขายฝาก
10. เปรียบเทียบสัญญาขายฝากกับสัญญาซื้อขายมีเงื่อนไขบังคับหลังและคำมั่นในการขายคืน
11. สิทธิไถ่ทรัพย์สินที่ขายฝาก
12. ขายทอดตลาด
13. การนำบทบัญญัติลักษณะซื้อขายมาใช้กับลักษณะแลกเปลี่ยน
14. ความสมบูรณ์ของสัญญาให้
15. การถอนคืนการให้

แนวคิด

1. เอกเทศสัญญาเป็นบทบัญญัติพิเศษ ยกเว้นจากบทบัญญัติในลักษณะนิติกรรมสัญญา ซึ่งเป็นหลักทั่วไป นอกจากกรณีไม่มีบทบัญญัติโดยเฉพาะในลักษณะต่าง ๆ ของเอกเทศสัญญา จึงจะนำหลักทั่วไปในนิติกรรมสัญญามาใช้
2. สัญญาซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้ ต่างก็เป็นสัญญาที่มีวัตถุประสงค์ในการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน
 สัญญาซื้อขาย ผู้ขายโอนกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินให้แก่ผู้ซื้อและผู้ซื้อตกลงว่าจะใช้ราคาทรัพย์สินให้แก่ ผู้ขาย ส่วนสัญญาแลกเปลี่ยน เป็นสัญญาที่คู่กรณีต่างโอนกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินให้กันและกัน และสัญญาให้เป็นสัญญาซึ่งผู้ให้โอนทรัพย์สินให้โดยเสนหาแก่ผู้รับและผู้รับยอมรับเอาทรัพย์สินนั้น
 สัญญาซื้อขายและแลกเปลี่ยนต่างก็เป็นสัญญาต่างตอบแทน ส่วนสัญญาให้ไม่เป็นสัญญาต่าง-
 ตอบแทน สัญญาทั้ง 3 ประเภทต่างก็เป็นเอกเทศสัญญาด้วยกัน
 สัญญาซื้อขายต้องมีค่าตอบแทนเป็นราคา และราคานั้นจะต้องเป็นเงินเสมอ จะเป็นทรัพย์สินอื่นใดไม่ได้มิฉะนั้นก็อาจเป็นสัญญาแลกเปลี่ยนไป ราคาที่ว่านี้ไม่จำเป็นต้องชำระแก่ผู้ขายทันที เพียงแต่มีข้อตกลงว่าจะให้ราคาเท่านั้นก็เกิดเป็นสัญญาซื้อขายขึ้นแล้ว

3. คำมั่นในการซื้อขายเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียว ผู้ให้คำมั่นยอมผูกพันอยู่กับคำมั่น เมื่อผู้รับคำมั่นสนองตอบมายอมเกิดเป็นสัญญาซื้อขายหรือสัญญาจะซื้อขายขึ้น

สัญญาจะซื้อขาย คือสัญญาซึ่งคู่สัญญามีเจตนาจะทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ถ้าสำเร็จบริบูรณ์โดยคู่กรณีไม่ทำอะไรต่อไปอีกก็เป็นสัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาด ซึ่งถ้าหากได้ทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ไม่ใช่เป็นโมฆะ
4. คำมั่นแตกต่างกับคำเสนอ คือคำเสนอนั้นเป็นเพียงการแสดงเจตนาขอทำสัญญา ส่วนคำมั่นเป็นการแสดงเจตนาที่ผูกพันตนไว้ก่อนที่จะทำสัญญา
5. สัญญาซื้อขาย แลกเปลี่ยน และให้ทรัพย์สินโดยทั่วไป ไม่ต้องทำตามแบบหรือมีหลักฐานเป็นหนังสือหรือวางประจำหรือชำระหนี้บางส่วน แต่สัญญาซื้อขาย แลกเปลี่ยนอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ชนิดพิเศษ จะต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ มิฉะนั้นย่อมเป็นโมฆะ และการให้ทรัพย์สิน ซึ่งถ้าจะซื้อขายกันจะต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่จะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้ทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

สัญญาจะซื้อขายมีได้แต่ทรัพย์สินตามที่บัญญัติไว้ใน ป.พ.พ.มาตรา 456 วรรคแรก ได้แก่ อสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์ชนิดพิเศษ เพราะเป็นสัญญาที่จะต้องทำเป็นหนังสือ และจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ มิฉะนั้นย่อมเป็นโมฆะ สัญญาจะซื้อขายอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ชนิดพิเศษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 456 วรรคแรก จะต้องหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ต้องรับผิดชอบเป็นสำคัญ วางประจำหรือชำระหนี้บางส่วน จึงจะฟ้องร้องบังคับคดีกันได้
6. เมื่อเกิดสัญญาซื้อขายขึ้นแล้ว กฎหมายจะกำหนดว่ากรรมสิทธิ์จะโอนไปยังผู้ซื้อ ตั้งแต่เมื่อได้ทำสัญญาซื้อขายกัน และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ขายผู้ซื้อ
7. การส่งมอบทรัพย์สินที่ซื้อขาย คือการโอนการครอบครองโดยสมัครใจ (นำบทบัญญัติใน ม.1378-1381 มาใช้)
8. ผู้ขายต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องอันเกิดขึ้นแก่ตัวทรัพย์สินที่ซื้อขายก่อนมีการส่งมอบ เว้นแต่กรณีตามมาตรา 473 และ 483

ผู้ขายต้องรับผิดชอบในการรอนสิทธิเมื่อมีผู้ยื่นก่อนการรับกวนขัดสิทธิของผู้ซื้อที่จะเข้าครอบทรัพย์สินโดยปกติสุข อันเนื่องมาจากความผิดของผู้ขาย เว้นแต่ผู้ซื้ออยู่แล้วในเวลาซื้อขายว่า ผู้ซื้อทำหน้าที่ต้องชำระราคาตามสัญญา
9. สัญญาขายฝาก คือสัญญาซื้อขายที่มีข้อตกลงให้ผู้ซื้ออาจไถ่ทรัพย์สินที่ขายนั้นคืนได้

10. สัญญาขายฝากเป็นสัญญาซื้อขายที่มีข้อตกลงให้ผู้ซื้ออาจไถ่คืนได้ แต่สัญญาซื้อขายที่มีเงื่อนไขบังคับ
 หลังนั้น เมื่อเงื่อนไขสำเร็จสัญญาย่อมสิ้นผลลงในตัวเอง
 ส่วนค้ำประกันในการขายคั้นนั้น เป็นค้ำประกันที่ผู้ซื้อให้แก่ผู้ขายภายหลังที่มีการซื้อขายกันแล้วว่า ผู้ซื้อให้
 ค้ำประกันแก่ผู้ขายให้มาซื้อทรัพย์สินนั้นคืนได้ภายหลัง แต่สัญญาขายฝากนั้นข้อตกลงให้ไถ่คืนต้องเกิดขึ้น
 พร้อมกับสัญญาซื้อขาย
11. การใช้สิทธิไถ่ทรัพย์สินที่ขายฝากยอมเป็นไปตามหลักเรื่องการชำระหนี้ เมื่อชำระหนี้โดยชอบแล้ว
 ผู้มีสิทธิไถ่ก็ย่อมมีสิทธิเรียกร้องให้ผู้มีหน้าที่รับไถ่โอนส่งมอบทรัพย์สินกลับคืนมา
12. การขายทอดตลาดเป็นสัญญาซื้อขายอย่างหนึ่ง เป็นสัญญาซื้อขายเฉพาะอย่าง มีลักษณะบางประการ
 ที่นอกเหนือแตกต่างไปจากสัญญาซื้อขายธรรมดา
13. การแลกเปลี่ยนทรัพย์สินใด ๆ กฎหมายให้นำบัญญัติลักษณะซื้อขายมาใช้บังคับด้วย
14. สัญญาให้จะสมบูรณ์เมื่อมีการส่งมอบทรัพย์สินที่ให้ เว้นแต่ทรัพย์สินตาม ป.พ.พ. มาตรา 456 วรรคแรก
 เมื่อได้ทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว การให้ก็สมบูรณ์โดยไม่ต้องส่งมอบ
15. เมื่อมีการให้แล้ว ผู้ให้จะถอนคืนการให้ไม่ได้ เว้นแต่ผู้รับประพฤตินั้นคุณแต่การให้บางอย่างจะถอนคืน
 เพราะเหตุของคุณไม่ได้

วัตถุประสงค์

1. ชี้ให้นักศึกษาเห็นถึงความเชื่อมโยงในการใช้บทบัญญัติในเอกเทศสัญญากับบทบัญญัติในนิติกรรมสัญญา
2. หลังจากที่ได้รับฟังการสอนเสริมลักษณะซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้แล้ว นักศึกษาสามารถชี้แจงความ
 แตกต่างระหว่างสัญญาดังกล่าวได้ถูกต้อง
3. หลังจากที่ได้รับฟังการสอนเสริมเกี่ยวกับค้ำประกันในการซื้อขาย สัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาด สัญญาจะซื้อขาย
 และหนังสือโต้ตอบที่ค้ำหมายเลข 1 แล้ว นักศึกษาสามารถอธิบายลักษณะค้ำประกัน ลักษณะสัญญาซื้อขาย-
 เสร็จเด็ดขาดกับสัญญาจะซื้อขาย และชี้แจงความแตกต่างระหว่างสัญญาดังกล่าวได้ถูกต้อง
4. สามารถบอกความแตกต่างระหว่างค้ำประกันกับค้ำเสนอได้ถูกต้อง
5. หลังจากที่ได้รับฟังการสอนเสริมแบบของสัญญาซื้อขาย ตลอดจนการมีหลักฐานเป็นหนังสือวางประจำ
 หรือชำระหนี้บางส่วน และหนังสือโต้ตอบที่ค้ำหมายเลข 2 แล้ว นักศึกษาสามารถอธิบายแบบการมีหลักฐาน
 เป็นหนังสือ วางประจำหรือชำระหนี้บางส่วน และจัดทำสัญญาซื้อขายตามแบบและการมีหลักฐานเป็น
 หนังสือวางประจำหรือชำระหนี้บางส่วนได้ถูกต้อง

6. หลังจากที่ได้ฟังการสอนเสริมเกี่ยวกับการโอนกรรมสิทธิ์ สัญญาซื้อขายมีเงื่อนไขหรือเงื่อนไขแล้ว และชมสื่อโสตทัศนหมายเลข 3 แล้ว นักศึกษาสามารถอธิบายการโอนกรรมสิทธิ์สัญญาซื้อขายมีเงื่อนไขหรือเงื่อนไขได้ถูกต้อง
7. หลังจากที่ได้ฟังการสอนเสริมเรื่องการส่งมอบแล้ว นักศึกษาอธิบายถึงลักษณะและวิธีการส่งมอบได้ถูกต้อง
8. หลังจากที่ได้รับฟังการสอนเสริมเกี่ยวกับความรับผิดในความชำรุดบกพร่องในการโอนสิทธิและการชำระราคาแล้ว นักศึกษาสามารถอธิบายความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่อง การโอนสิทธิและการชำระราคา และสามารถปฏิบัติและใช้สิทธิในกรณีดังกล่าวได้ถูกต้อง
9. หลังจากที่ได้รับฟังการสอนเสริมเรื่องลักษณะของสัญญาขายฝากแล้ว นักศึกษาสามารถอธิบายลักษณะสำคัญของสัญญาขายฝากได้
10. หลังจากฟังการสอนเสริมแล้ว นักศึกษาสามารถเปรียบเทียบสัญญาขายฝากกับสัญญาซื้อขายมีเงื่อนไขบังคับหลัง และค้ำประกันในการขายคืนได้
11. หลังจากรับฟังการสอนเสริมเกี่ยวกับสิทธิไถ่ทรัพย์สินที่ขายฝาก และชมสื่อโสตทัศนหมายเลข 4 แล้ว นักศึกษาสามารถอธิบายเรื่องการไถ่ และการใช้สิทธิไถ่ได้ถูกต้อง
12. หลังจากที่ได้รับฟังการสอนเสริมเกี่ยวกับการขายทอดตลาดแล้ว นักศึกษาสามารถชี้แจงลักษณะการขายทอดตลาดและปฏิบัติได้ถูกต้อง
13. หลังจากรับฟังการสอนเสริมเกี่ยวกับการนำบทบัญญัติลักษณะซื้อขายมาใช้ในการแลกเปลี่ยนแล้ว นักศึกษาสามารถชี้แจงการนำบทบัญญัติลักษณะซื้อขายมาใช้ และยกตัวอย่างได้อย่างน้อย 3 ตัวอย่าง
14. หลังจากที่ได้รับฟังการสอนเสริมเกี่ยวกับความสมบูรณ์ของสัญญาให้แล้ว นักศึกษาสามารถอธิบายความสมบูรณ์ของสัญญาให้ได้ถูกต้อง
15. หลังจากที่ได้รับฟังการสอนเกี่ยวกับการถอนคืนการให้แล้ว นักศึกษาสามารถอธิบายหลักเกณฑ์ และข้อยกเว้นเกี่ยวกับการถอนคืนการให้ได้ถูกต้อง

กิจกรรมการสอนเสริม

1. ประเมินผลก่อนสอนเสริมโดยใช้คำถามสั้น ๆ 3 – 5 คำถาม
2. ชักถามปัญหาผู้รับการสอนเสริม
3. เปิดโอกาสให้ผู้รับการสอนเสริมชักถามปัญหา
4. ประเมินผลหลังสอนเสริมโดยใช้คำถามแบบอัตนัย 2 – 3 ข้อ

สื่อการสอนเสริม

1. ชุดการสอนเสริม
2. เอกสารโสตทัศน 4 ฉบับ
 - ความแตกต่างระหว่างสัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาดกับสัญญาจะซื้อขาย
 - การบังคับตามสัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาด หรือจะซื้อขาย หรือค้ำประกันในการซื้อขาย
 - การโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ซื้อขาย
 - สิทธิไถ่ทรัพย์สินที่ขายฝาก
3. แบบประเมินความคิดเห็นของผู้รับการสอนเสริม

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมและสีหน้าของผู้รับการสอนเสริม
2. ดูผลการตอบคำถามของผู้รับการสอนเสริมจากแบบประเมินผลเพื่อนำมาเปรียบเทียบหาความก้าวหน้า
3. ประเมินความคิดเห็นส่วนรวมของผู้เข้ารับการสอนเสริม

ความแตกต่างระหว่างสัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาด

กับ

สัญญาจะซื้อขาย

(ใช้เฉพาะทรัพย์สินตาม ปพพ.มาตรา 456 วรรคแรก)

ประเภทของสัญญา	ลักษณะของสัญญา	แบบหรือหลักฐานของสัญญา
1. สัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาด อสังหาริมทรัพย์ เรือกำปั่น หรือเรือมีระวางตั้งแต่หกตัน เรือกลไฟหรือเรือยนต์ มี ระวางตั้งแต่ห้าตัน แพ หรือ ลัดวีพาหนะ	สัญญาซื้อขายที่คู่กรณีได้ทำ สัญญากันเสร็จเรียบร้อยแล้ว และไม่มีเจตนาทำสัญญานั้น ต่อไปอีก	ถ้าทำเป็นหนังสือและจดทะเบียน ชลช ไม่เป็นโมฆะ ถ้าไม่ทำและ จดทะเบียน ชลช ก็เป็นโมฆะ
2. สัญญาจะซื้อขายทรัพย์สิน ตามข้อ 1 ข้างต้น	เป็นสัญญาซื้อขายที่คู่สัญญา ยังทำสัญญากันไม่เสร็จ และมี เจตนาจะทำสัญญานั้นให้ถูกต้อง ตามแบบและเสร็จสิ้นไป	ถ้ามีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือ ชื่อผู้ต้องรับผิดชอบเป็นสำคัญ วางประจำหรือชำระหนี้บางส่วน ก็ฟ้องร้องบังคับกันได้ ถ้าไม่มีหรือ ไม่วางประจำหรือชำระหนี้บางส่วน ก็ฟ้องร้องบังคับคดีกันไม่ได้

หมายเหตุ

- ความแตกต่างไม่เกี่ยวกับการโอนกรรมสิทธิ์ สิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบระหว่างคู่สัญญา
เมื่อเกิดสัญญาขึ้นแล้ว เช่น การส่งมอบ การชำระราคา ชลช เป็นต้น
- ที่ว่า “ฟ้องร้องบังคับคดี” หมายความว่าบังคับตามมูลหนี้ของสัญญาจะซื้อขายไม่ใช่โดยมูลหนี้
อย่างอื่น

โลตทัศน์ # 1.2

การบังคับตามสัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาดหรือจะซื้อขาย หรือค้ำประกันสัญญาในการซื้อขาย

ลักษณะสัญญาหรือค้ำประกัน	แบบหรือมีหลักฐานที่กฎหมายบังคับหรือไม่อย่างไร
1. สัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาด อสังหาริมทรัพย์ เรือกำปั่น หรือ เรือมีระวางตั้งแต่หกตัน เรือ กลไฟ หรือเรือยนต์มีระวางตั้งแต่ ห้าตัน แพ และสัตว์พาหนะ	แบบ ทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่
2. สัญญาจะซื้อขายหรือค้ำประกันใน การซื้อขายทรัพย์สินตามข้อ 1 ข้างต้น	หลักฐาน ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ต้องรับผิดชอบ เป็นสำคัญ หรือวางประจำ หรือชำระหนี้บางส่วนจึงจะฟ้องร้อง บังคับคดีกันได้
3. สัญญาซื้อขายทรัพย์สินซึ่ง คู่กรณีมิได้มีเจตนาจะโอนใน ฐานะที่เป็นอสังหาริมทรัพย์	ไม่ต้อง ทำตามแบบแต่ประการใด
4. สัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์ ซึ่งตกลงกันเป็นราคาไม่ถึง ห้าร้อยบาท	ไม่ต้อง ทำตามแบบหรือมีหลักฐานเป็นหนังสือ ฯลฯ หรือวางประจำหรือชำระหนี้บางส่วนแต่ประการใด
5. สัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์ ซึ่งตกลงกันเป็นราคาตั้งแต่ ห้าร้อยบาทขึ้นไป	หลักฐาน ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ต้องรับผิดชอบ เป็นสำคัญ หรือวางประจำ หรือชำระหนี้บางส่วนจึงจะฟ้องร้อง บังคับคดีกันได้

หมายเหตุ

1. ที่ว่า “ฟ้องร้องบังคับคดี” หมายความว่าบังคับตามมูลหนี้สัญญาซื้อขายหรือจะซื้อขาย
หรือค้ำประกันในการซื้อขายแล้วแต่กรณี ไม่ใช่โดยมูลหนี้เป็นอย่างอื่น
2. คำว่า “ฟ้องร้องบังคับคดีมิได้” (ตามมาตรา 456 วรรค 2 และ 3) หมายความว่าสัญญา
เกิดขึ้น เพียงแต่ถ้าไม่มีหลักฐานอย่างหนึ่งอย่างใดแล้วกฎหมายห้ามฟ้องเท่านั้น

การโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ซื้อขาย
(ปพพ. มาตรา 458–460)

ลักษณะการซื้อขาย	กรรมสิทธิ์โอนไปตั้งแต่เมื่อใด
<p>1. การซื้อขายทรัพย์สินกันอย่างธรรมดาโดยทั่วไป ไม่ว่าเป็นทรัพย์สินประเภทใด (สังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์)</p>	เมื่อได้ทำสัญญาซื้อขายกัน (มาตรา 458)
<p>2. การซื้อขายมีเงื่อนไขหรือเงื่อนไขบังคับได้ หมายถึงเงื่อนไขหรือเงื่อนไขแห่งนิติกรรม แต่ตามมาตรา 459 หมายถึง เงื่อนไขบังคับก่อนและเงื่อนไขเริ่มต้นเท่านั้น เพราะเป็นกรณีที่กรรมสิทธิ์จะโอนไปยังผู้ซื้อ</p>	เมื่อการจะได้เป็นไปตามเงื่อนไขหรือถึงกำหนดเงื่อนไขนั้น (มาตรา 459)
<p>3. การซื้อขายทรัพย์สินซึ่งมิได้กำหนดลงไว้แน่นอน (ทรัพย์สินไม่เฉพาะสิ่ง) เช่น ไม่กำหนดว่า รถยนต์คันไหน ผ้าพับไหน ข้าวสาร กระสอบไหน</p>	เมื่อได้หมายหรือนับ ชั่ง ตวง วัด หรือคัดเลือก หรือทำโดยวิธีอื่นเพื่อให้แบ่งตัวทรัพย์สินนั้น ออกเป็นการแน่นอนแล้ว (มาตรา 460 วรรคแรก)
<p>4. การซื้อขายทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง เช่น รู้แล้วว่าเป็นผ้าพับไหนทั้งพับ ข้าวสาร กระสอบไหนทั้งกระสอบ ถ้าผู้ขายยังจะต้องนับ ชั่ง ตวง วัด หรือทำการอย่างอื่น หรือทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดเกี่ยวแก่ทรัพย์สิน ทั้งนี้เพื่อให้รู้กำหนดราคาแน่นอนเท่านั้น แต่ถ้ารู้ราคาแน่นอนแล้วก็ไม่ต้อง</p>	เมื่อได้นับ ชั่ง ตวง วัด หรือทำการอย่างอื่น หรือทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดอันเกี่ยวแก่ทรัพย์สิน เพื่อให้รู้กำหนดราคาแน่นอนแล้ว

หมายเหตุ

- สัญญาซื้อขายเป็นสัญญาที่มีวัตถุประสงค์ในการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน (มาตรา 453) แต่กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินจะโอนไปตั้งแต่เมื่อใด ศึกษาได้จากมาตรา 458–460 และไม่เกี่ยวกับสัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาดหรือสัญญาจะซื้อขาย
- การโอนกรรมสิทธิ์เป็นคนละเรื่องกับการส่งมอบซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้ขายในภายหลังเมื่อเกิดสัญญาขึ้นแล้ว

โลตทัศน์ # 1.4

สิทธิไถ่ทรัพย์สินที่ขายฝาก

บุคคลผู้ใช้สิทธิไถ่	บุคคลผู้มีหน้าที่รับไถ่	กำหนดเวลาในการใช้สิทธิไถ่	ลักษณะของการใช้สิทธิไถ่
1. ผู้ขายเดิม หรือทายาท ของผู้ขายเดิม 2. ผู้รับโอนสิทธิ 3. บุคคลซึ่งใน สัญญาขายฝาก ยอมไว้โดย เฉพาะว่าให้ เป็นผู้ไถ่ได้	1. ผู้ซื้อเดิมหรือทายาท ของผู้ซื้อเดิม 2. ผู้รับโอนทรัพย์สิน หรือรับโอนสิทธิ เหนือทรัพย์สิน แต่ ถ้าเป็นสังหา- ริมทรัพย์ให้สิทธิ ไถ่ต่อบุคคลดังกล่าว ได้ต่อเมื่อผู้รับโอนรู้ ในเวลาโอนว่าทรัพย์สิน ดังกล่าวอยู่ในบังคับ แห่งสิทธิไถ่คืน 3. เจ้าพนักงานของ สำนักงานวางทรัพย์สิน	คู่สัญญาตกลงกันได้ แต่จะตกลงกันหรือไม่ ก็ตาม กฎหมายห้าม มิให้ใช้สิทธิไถ่ทรัพย์สิน ที่ขายฝากเมื่อพ้นเวลาดังนี้ (1) ถ้าเป็นสังหา- ริมทรัพย์ 10 ปี นับ แต่เวลาซื้อขาย (2) ถ้าเป็นสังหา- ริมทรัพย์ 3 ปี นับ แต่เวลาซื้อขาย	เป็นไปตามหลักการเรื่อง การชำระหนี้ตั้งบัญญัติไว้ใน ป.พ.พ. ผู้ใช้สิทธิต้องอยู่ใน สถานะที่จะชำระหนี้คือเงินไถ่ได้ แม้ผู้มีหน้าที่รับไถ่จะยอมรับ ชำระหนี้หรือไม่ก็ตามไม่ว่า เป็นการในสิทธิไถ่สังหา- ริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ ไม่ต้องทำตามแบบหรือไม่ต้อง มีหลักฐานเป็นหนังสือ เมื่อชำระหรือเสนอชำระ โดยชอบแล้วก็มีสิทธิเรียกร้อง ให้ผู้มีหน้าที่รับไถ่โอนกรรมสิทธิ ส่งมอบทรัพย์สินกลับคืนมา การใช้สิทธิไถ่ไม่รวมถึง การฟ้องคดีบังคับให้ผู้มีหน้าที่ รับไถ่รับไถ่ถอนทรัพย์สินด้วย

หมายเหตุ

1. ในสัญญาขายฝากสังหาริมทรัพย์ แม้ว่าจะเป็นสังหาริมทรัพย์ชนิดพิเศษก็ต้องไถ่ภายใน กำหนด 3 ปี (มาตรา 494)
2. ผลของการใช้สิทธิไถ่สังหาริมทรัพย์นั้น แม้จะยังไม่ได้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก็เกิดเป็น บุคคลสิทธิ มีผลบังคับให้ไปจดทะเบียนได้

คำถามและแนวตอบกฎหมายพาณิชย์ 1

ข้อ 1. ก. ตกลงซื้อรถยนต์ใช้แล้วจาก ข. ราคา 100,000 บาท โดยตกลงชำระราคากัน 10 งวด งวดละ 10,000 บาท ภายในวันที่ 5 ของเดือนทุกเดือนจนกว่าจะครบจำนวน ดังนั้นกรรมสิทธิ์ในรถได้โอนมายัง ก. ตั้งแต่เมื่อใด

แนวตอบ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 458 บัญญัติว่า “กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ขายนั้น ย่อมโอนไปยังผู้ซื้อตั้งแต่ขณะเมื่อได้ทำสัญญาซื้อขายกัน”

ตามปัญหาจึงไม่ใช่สัญญาซื้อขายสัญญาซื้อขายมีเงื่อนไขหรือเงื่อนไขบังคับไว้ กรรมสิทธิ์ในรถจึงได้โอนมา ยัง ก. ตั้งแต่เมื่อได้ทำสัญญาซื้อขายกัน มิใช่ตั้งแต่เมื่อ ก. ชำระราคาเสร็จ

หมายเหตุ

คะแนนยกบทบัญญัติกฎหมาย 10 คะแนน

คะแนนการวินิจฉัย 10 คะแนน

ข้อ 2. วันที่ 5 มกราคม 2540 ก. ตกลงขายที่ดินโฉนดเลขที่ 384 ให้ ข. ราคาสองล้านบาท ได้ทำสัญญาเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่แล้วต่อมาวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2540 ข. ก็ทำหนังสือลงลายมือชื่อ ข. ไว้ให้ ก. ว่าถ้าต้องการซื้อที่แปลงเดียวกันนี้คืน ก็จะขายในราคาสองล้านบาทแสนบาทพอวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2540 ก. ก็บอกแจ้งไปยัง ข. ว่าตกลงซื้อคืนในราคาที่ ข. แจ้งมานั้น ซึ่ง ข. ก็รับทราบแล้ว ดังนี้ สัญญาระหว่าง ก. ข. เป็นสัญญาขายฝากหรือไม่ และ ก. จะบังคับให้ ข. ส่งมอบที่ดินให้ตนได้หรือไม่

แนวตอบ

กรณีที่ 1 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 453 บัญญัติว่า “อันว่าซื้อขายนั้น คือ สัญญาซึ่งบุคคลฝ่ายหนึ่ง เรียกว่า ผู้ขาย โอนกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินให้แก่บุคคลอื่นอีกฝ่ายหนึ่ง เรียกว่า ผู้ซื้อและผู้ซื้อตกลงว่าจะใช้ราคาทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้ขาย”

มาตรา 456 บัญญัติว่า “การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ไซ้ ท่านว่าเป็นโมฆะ วิธีนี้ใช้ถึงซื้อขายเรือกำปั่นหรือเรือมีระวางตั้งแต่หกตันขึ้นไป เรือกลไฟหรือเรือยนต์มีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป ทั้งซื้อขายแพและสัตว์พาหนะด้วย”

มาตรา 491 บัญญัติว่า “อันว่าขายฝากนั้นคือ สัญญาซึ่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินตกไปยังผู้ซื้อ โดยมีข้อตกลงกันว่าผู้ขายอาจไถ่ทรัพย์สินนั้นคืนได้”

ตามปัญหา การที่ ก. ตกลงขายที่ดินให้ ข. มิได้มีข้อตกลงกันว่า ก. อาจไถ่คืนได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 491 จึงไม่เป็นสัญญาขายฝาก แต่เป็นสัญญาซื้อขายธรรมดาที่บังคับกันได้ เพราะได้ทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว (ป.พ.พ.มาตรา 453 456 วรรคแรก)

กรณีที่ 2 ดังนั้นสัญญาระหว่าง ก. และ ข. มิใช่สัญญาขายฝาก ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 454 บัญญัติว่า “การที่คู่กรณีฝ่ายหนึ่งให้คำมั่นไว้ก่อนว่าจะซื้อหรือขายนั้น จะมีผลเป็นการซื้อขายต่อเมื่ออีกฝ่ายหนึ่งได้บอกกล่าวความจำนงว่าจะทำการซื้อขายนั้นให้สำเร็จตลอดไป และคำบอกกล่าวเช่นนั้นได้ไปถึงบุคคลผู้ให้คำมั่นแล้ว

ถ้าในคำมั่นมิได้กำหนดเวลาไว้เพื่อการบอกกล่าวเช่นนั้นไซ้ ท่านว่าบุคคลผู้ให้คำมั่นจะกำหนดเวลาพอสมควร และบอกกล่าวไปยังคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งให้ตอบมาเป็นแน่นอนภายในเวลากำหนดนั้นก็ ได้ว่าจะทำการซื้อขายให้สำเร็จตลอดไปหรือไม่ ถ้าและไม่ตอบเป็นแน่นอนภายในกำหนดเวลานั้นไซ้ คำมั่นซึ่งได้ไว้ก่อนนั้นก็เป็นอันไร้ผล” และมาตรา 456 วรรคสอง บัญญัติว่า “อนึ่งสัญญาจะขายหรือจะซื้อทรัพย์สินอย่างใดๆ ดังว่ามานี้ก็ดี คำมั่นในการซื้อขายทรัพย์สินเช่นนั้นก็ดี ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใดลงลายมือชื่อฝากผู้ต้องรับผิดชอบเป็นสำคัญ หรือได้วางประจำไว้ หรือได้ชำระหนี้บางส่วนแล้ว ท่านว่าจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่”

ตามปัญหา การที่ ข. ทำหนังสือไว้ให้ ก. ว่า ถ้า ก. ต้องการซื้อคืนก็จะขายให้เป็นค้ำประกันว่าจะขายของ ข. เมื่อ ก. บอกกล่าวไปยัง ข. ว่าตกลงซื้อ จึงเป็นสัญญาซื้อขาย (มาตรา 454) และได้มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อ ข. ไว้แล้ว ก.บังคับให้ ข.ส่งมอบที่ดินให้ ก.ได้ (มาตรา 456 วรรค 2) ดังนั้น สัญญาระหว่าง ก. และ ข. มีใช้สัญญาขายฝากเช่นเดียวกัน

ข้อ 3. ก. ลักขยนต์ของ ข. มาขายให้ ค. ค.รับซื้อไว้โดยรู้ว่าเป็นรถที่ ก. ลักมาต่อมา ข. มาเรียกรถคืนจาก ค. ดังนั้นถือว่า ค. ถูกรอนสิทธิหรือไม่ และ ก. ต้องรับผิดชอบ ค. หรือไม่

แนวตอบ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 475 บัญญัติว่า “หากว่ามีบุคคลผู้ใดมาก่อนการรบกวนขัดสิทธิของผู้ซื้อในอันจะครองทรัพย์สินโดยปรกติสุขเพราะบุคคลผู้นั้นมีสิทธิเหนือทรัพย์สินที่ได้ซื้อขายกันนั้นอยู่ในเวลาซื้อขายก็ดี เพราะความผิดของผู้ขายก็ดี ท่านว่าผู้ขายจะต้องรับผิดชอบอันนั้น”

มาตรา 476 บัญญัติว่า “ถ้าสิทธิของผู้ก่อนการรบกวนนั้นผู้ซื้อารู้อยู่แล้วในเวลาซื้อขาย ท่านว่าผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบ”

ตามปัญหา การที่ ข. เจ้าของรถมาเรียกรถคืนจาก ค. ผู้ซื้อถือว่า ค. ผู้ซื้อถูกรอนสิทธิโดย ข. เพราะ ข. เป็นเจ้าของ จึงมีสิทธิเหนือรถ (ป.พ.พ.มาตรา 475) แต่ขณะที่ ค. ซื้อรถไว้จาก ก. นั้น ค. รู้ว่าเป็นรถที่ ก. ลักมาขาย ก. ผู้ขายจึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อ ค. ผู้ซื้อ (มาตรา 476)

ข้อ 4. ก. เช่าที่ดินมาจาก ข. 200 ตารางวา มีกำหนดเวลาเช่า 30 ปี ค่าเช่าเดือนละ 10,000 บาท เพื่อปลูก ตึกแถวให้บุคคลทั่วไปได้เช่าทำการค้า ก. ปลูกตึกแถวแล้วให้บุคคลทั่วไปรวมทั้ง ค. ด้วยเช่าทำการค้า ก. ผิดนัดชำระค่าเช่าที่ดินต่อ ข. ดังนี้ ข. จะเรียกให้ ค. ผู้เช่าตึกแถวชำระค่าเช่าที่ดินที่ ก. ผิดนัดชำระ ได้หรือไม่

แนวตอบ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 545 บัญญัติว่า “ถ้าผู้เช่าเอาทรัพย์สินซึ่งตนเช่าไปให้ผู้อื่นเช่าช่วงอีกทอดหนึ่งโดยชอบ ท่านว่าผู้เช่าช่วงย่อมต้องรับผิดชอบผู้ให้เช่าเดิมโดยตรง ในกรณีเช่นว่านี้หากผู้เช่าช่วงจะได้ใช้ค่าเช่าให้แก่ผู้เช่าไปก่อน ท่านว่าผู้เช่าช่วงหาอาจจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้ให้เช่าได้ไม่

อนึ่งบทบัญญัติอันนี้ไม่ห้ามการที่ผู้ให้เช่าจะใช้สิทธิของตนต่อผู้เช่า”

ตามปัญหา การที่ ก. เช่าที่ดินจาก ข. แล้วมาปลูกตึกแถวให้บุคคลทั่วไปรวมทั้ง ค. ด้วยได้เช่าทรัพย์สินที่เช่าจึงเป็นคนละอันกัน ไม่เป็นการเช่าช่วงที่ดิน จะบังคับกันตาม ป.พ.พ. มาตรา 545 หาได้ไม่ ข. จะเรียกให้ ค. ผู้เช่าตึกแถวจาก ก. ชำระค่าเช่าที่ดินที่ ก. ผิดนัดชำระไม่ได้

ข้อ 5. ก. ตกกลางให้ ข. เช่ารถยนต์นั่งของ ก. มีกำหนดเวลา 5 เดือน ค่าเช่าเดือนละ 3,000 บาท พอเช่ามาได้ 1 เดือน ข. ก็บอกแก่ ก. ว่า รถคนนี้ถ้าหาก ก. จะขายแล้ว ข. ก็ยินดีจะซื้อในราคาไม่เกิน 80,000 บาท ขอให้ ก. แจ้งมาภายใน 7 วัน พอ 3 วันต่อมา ก. ก็แจ้งมายัง ข. ว่าตกลงขายให้ ข. ตามราคาดังกล่าว ดังนี้ สัญญาระหว่าง ก. ข. เป็นสัญญาเช่าซื้อหรือไม่

แนวตอบ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 572 บัญญัติว่า “อันว่าเช่าซื้อนั้น คือ สัญญาซึ่งเจ้าของเอาทรัพย์สินออกให้เช่า และให้ค้ำประกันว่าจะขายทรัพย์สินนั้นหรือว่าจะให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นลิตธิแก่ผู้เช่า โดยเงื่อนไขที่ผู้เช่าได้ใช้เงินเป็นจำนวนเท่านั้นเท่านี้คราว

สัญญาเช่าซื้อนั้นถ้าไม่ทำเป็นหนังสือ ท่านว่าเป็นโมฆะ”

ตามปัญหา สัญญาเช่าซื้อเป็นสัญญาซึ่งเจ้าของเอาทรัพย์สินออกให้เช่าและให้ค้ำประกันว่าจะขายทรัพย์สินนั้นตกเป็นลิตธิแก่ผู้เช่า ฯลฯ (ป.พ.พ.มาตรา 572) ตามปัญหา ก.เจ้าของรถเอาออกให้ ข.เช่าก็จริง แต่มิได้ให้ค้ำประกันว่าจะขายให้แก่ ข. หรือว่าจะให้ตกเป็นลิตธิแก่ ข. ฯลฯ สัญญาระหว่าง ก. ข. จึงมิใช่สัญญาเช่าซื้อ

חכמה

กฎหมายที่แก้ไขปรับปรุงใหม่

ตามที่รัฐสภาได้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายหลายฉบับ และมีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับชุดวิชากฎหมายพาณิชย์ ๑ ซึ่งกำลังอยู่ในระหว่างการดำเนินการปรับปรุงเอกสารการสอน คาดว่าจะใช้เวลาอย่างช้าประมาณ ๘-๑๒ เดือน ดังนั้นเฉพาะในปีการศึกษานี้ จึงยังมีความจำเป็นต้องใช้เอกสารการสอน และเอกสารโสตทัศนศึกษาประกอบ การสอนไปพลางก่อน

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้นักศึกษาในระบบการสอนทางไกลได้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงในเนื้อหาสาระทางกฎหมายได้รวดเร็ว และมีความเข้าใจถึงความเป็นปัจจุบันในการบังคับใช้กฎหมายแต่ละฉบับ ทั้งที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว และกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้องกับชุดวิชานี้ จึงขอให้อาจารย์สอนเสริมได้กรุณาอธิบายประกอบการสอนเสริมทั้งสองครั้ง เพื่อเสริมความรอบรู้แก่นักศึกษาแต่จะยังไม่มีการออกข้อสอบ ในส่วนที่มีการทับซ้อนกันระหว่างกฎหมายเก่าและกฎหมายใหม่ในการสอบไล่/สอบซ่อมภาคการศึกษานี้แต่อย่างใด ดังนี้

๑. เรื่องขายฝาก

ได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ.๒๕๔๑ ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๕ ตอนที่ ๑๘ ก หน้า ๑-๓ ลงวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๔๑ มีรายละเอียด ดังนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ.๒๕๔๑”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๙๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๔๙๒ ในกรณีที่มีการไถ่ทรัพย์สินซึ่งขายฝากภายในเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาหรือภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด หรือผู้ไถ่ได้วางทรัพย์สินอันเป็นสินไถ่ต่อสำนักงานวางทรัพย์สินภายในกำหนดเวลาไถ่โดยสละสิทธิถอนทรัพย์สินที่ได้วางไว้ ให้ทรัพย์สินซึ่งขายฝากตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ไถ่ตั้งแต่วันที่ผู้ไถ่ได้ชำระสินไถ่หรือวางทรัพย์สินอันเป็นสินไถ่ แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่ได้วางทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าพนักงานของสำนักงานวางทรัพย์สินแจ้งให้ผู้รับไถ่ทราบถึงการวางทรัพย์สินโดยพลัน โดยผู้ไถ่ไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรา ๓๓๓ วรรคสาม”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๙๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๔๙๖ กำหนดเวลาไถ่นั้น อาจทำสัญญาขยายกำหนดเวลาไถ่ได้ แต่กำหนดเวลาไถ่รวมกันทั้งหมด ถ้าเกินกำหนดเวลาตามมาตรา ๔๙๔ ให้ลดลงมาเป็นกำหนดเวลาตามมาตรา ๔๙๔

การขยายกำหนดเวลาไถ่ตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้รับไถ่ถ้าเป็นทรัพย์สินซึ่งการซื้อขายกันจะต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ห้ามมิให้ยกการขยายเวลาขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้ได้สิทธิมาโดยเสียค่าตอบแทนและโดยสุจริต และได้จดทะเบียนสิทธิโดยสุจริตแล้ว เว้นแต่จะได้นำหนังสือหรือหลักฐานเป็นหนังสือดังกล่าวไปจดทะเบียนหรือจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่”

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๔๙๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ “ถ้าปรากฏในเวลาไถ่ว่าสินไถ่หรือราคาขายฝากที่กำหนดไว้สูงกว่าราคาขายฝากที่แท้จริง เกินอัตราร้อยละสิบห้าต่อปี ให้ไถ่ได้ตามราคาขายฝากที่แท้จริงรวมประโยชน์ตอบแทนร้อยละสิบห้าต่อปี”

มาตรา ๖ บทบัญญัติมาตรา ๔๙๙ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ มิให้ใช้บังคับแก่สัญญาขายฝากที่ได้ทำไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ชวน หลีกภัย

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องขายฝากมีบทบัญญัติยังไม่เหมาะสม เป็นเหตุให้มีการเอาเปรียบผู้ขายฝากโดยการกำหนดสินไถ่ที่สูงเกินควร เพื่อหลีกเลี่ยงกฎหมายห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา รวมทั้งในกรณีที่ถึงกำหนดเวลาไถ่ผู้ซื้อฝากมักจะหลีกเลี่ยงไม่ยอมให้มีการไถ่จนเป็นเหตุให้ผู้ขายฝากต้องสูญเสียกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินไปโดยไม่ชอบธรรม นอกจากนี้เห็นควรปรับปรุงระยะเวลาในการใช้สิทธิไถ่ในสัญญาขายฝากให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. เรื่องการคุ้มครองผู้บริโภค

๒.๑ ได้มีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๑ ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๕ ตอนที่ ๑๕ ก หน้า ๑-๙ ลงวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๔๑ มีรายละเอียดดังนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๑”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เว้นแต่บทบัญญัติมาตรา ๘ จะให้ใช้บังคับเมื่อใดให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกบทนิยามคำว่า “ผู้บริโภค” ในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการและหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม”

มาตรา ๔ ให้เพิ่มบทนิยามคำว่า “สัญญา” ระหว่างบทนิยามคำว่า “ฉลาก” และคำว่า “คณะกรรมการ” ในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ ดังต่อไปนี้

““สัญญา” หมายความว่า ความตกลงกันระหว่างผู้บริโภคและผู้ประกอบธุรกิจเพื่อซื้อและขายสินค้าหรือให้และรับบริการ”

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (๓ ทวิ) ของมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒

“(๓ ทวิ) สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็น

“มาตรา ๙ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค” ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงคมนาคม เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา และผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกินแปดคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการ และเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เป็นกรรมการและเลขานุการ”

มาตรา ๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (๓) ในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒

“(๓) คณะกรรมการว่าด้วยสัญญา”

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็น

“มาตรา ๑๙ ให้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคขึ้นในสำนักนายกรัฐมนตรี

ให้มีเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไปและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และจะให้มีรองเลขาธิการและผู้ช่วยเลขาธิการเป็นผู้ช่วยปฏิบัติราชการด้วยก็ได้

มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็น

“มาตรา ๒๑ ในกรณีที่กฎหมายว่าด้วยการใดได้บัญญัติเรื่องใดไว้โดยเฉพาะแล้วให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการนั้น และให้นำบทบัญญัติในหมวดนี้ไปใช้บังคับได้เท่าที่ไม่ซ้ำหรือขัดกับบทบัญญัติดังกล่าว เว้นแต่

(๑) ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนรวม หากปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายดังกล่าวยังมีได้มีการดำเนินการหรือดำเนินการยังไม่ครบขั้นตอนตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น และมีได้ออกคำสั่งเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคตามกฎหมายดังกล่าวภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งจากคณะกรรมการเฉพาะเรื่องหรือคณะกรรมการ ให้คณะกรรมการเฉพาะเรื่องหรือคณะกรรมการเสนอเรื่องให้นายกรัฐมนตรีพิจารณาออกคำสั่งตามความในหมวดนี้ได้

(๒) ในกรณีตาม (๑) ถ้ามีความจำเป็นเร่งด่วนอันมิอาจปล่อยให้เนิ่นช้าต่อไปได้ให้คณะกรรมการเฉพาะเรื่องหรือคณะกรรมการเสนอเรื่องให้นายกรัฐมนตรีพิจารณาออกคำสั่งตามความในหมวดนี้ได้โดยไม่ต้องมีหนังสือแจ้งหรือรอให้ครบกำหนดเก้าสิบวันตามเงื่อนไขใน (๑)

ในกรณีที่กฎหมายดังกล่าวมิได้มีบทบัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายออกคำสั่งเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคตามที่บัญญัติในหมวดนี้ ให้คณะกรรมการเฉพาะเรื่องมีอำนาจออกคำสั่งตามความในหมวดนี้ เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายดังกล่าวมีเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายอยู่แล้ว คณะกรรมการอาจมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ๆ ใช้อำนาจตามพระราชบัญญัตินี้แทนคณะกรรมการเฉพาะเรื่องได้

การมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ๆ ตามวรรคสอง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๐ ให้สินค้าที่ผลิตเพื่อขายโดยโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานและสินค้าที่สั่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก

ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับกับสินค้าที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในกรณีที่ปรากฏว่ามีสินค้าที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพ ร่างกาย หรือจิตใจ เนื่องในการใช้สินค้าหรือโดยสภาพของสินค้านั้น หรือมีสินค้าที่ประชาชนทั่วไปใช้เป็นประจำ ซึ่งการกำหนดฉลากของสินค้านั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคในการที่จะทราบข้อเท็จจริงในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้านั้นแต่สินค้านั้นไม่เป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการว่าด้วยฉลากมีอำนาจกำหนดให้สินค้านั้นเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากได้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๑ ฉลากของสินค้าที่ควบคุมฉลาก จะต้องมียกย่องดังต่อไปนี้”

(๑) ใช้ข้อความที่ตรงต่อความจริงและไม่มีข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้า

(๒) ต้องระบุข้อความดังต่อไปนี้

(ก) ชื่อหรือเครื่องหมายการค้าของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าเพื่อขายแล้วแต่กรณี

(ข) สถานที่ผลิตหรือสถานที่ประกอบธุรกิจนำเข้า แล้วแต่กรณี

(ค) ระบุข้อความที่แสดงให้เห็นได้ว่าสินค้านั้นคืออะไร ในกรณีที่สินค้านำเข้าให้ระบุชื่อประเทศที่ผลิตด้วย

(๓) ต้องระบุข้อความอันจำเป็น ได้แก่ ราคา ปริมาณ วิธีใช้ ข้อแนะนำ ค่าเตือน วัน เดือนปีที่หมดอายุ ในกรณีเป็นสินค้าที่หมดอายุได้ หรือกรณีอื่น เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งเป็นผู้ผลิตเพื่อขายหรือผู้สั่งหรือผู้นำเข้ามาในราชอาณาจักร เพื่อขายซึ่งสินค้าที่ควบคุมฉลาก แล้วแต่กรณี เป็นผู้จัดทำฉลากก่อนขายและฉลากนั้นต้องมีข้อความดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ในการนี้ข้อความตามวรรคหนึ่ง (๒) และ (๓) ต้องจัดทำตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๑๒ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นส่วนที่ ๒ ทวิ การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านสัญญา มาตรา ๓๕ ทวิ มาตรา ๓๕ ตริ มาตรา ๓๕ จัตวา มาตรา ๓๕ เบญจ มาตรา ๓๕ ฉ มาตรา ๓๕ ฉัตต มาตรา ๓๕ ฎ มาตรา ๓๕ ฏ และ มาตรา ๓๕ นว ในหมวด ๒ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒

ส่วนที่ ๒ ทวิ การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านสัญญา

มาตรา ๓๕ ทวิ ในการประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการใด ถ้าสัญญาซื้อขายหรือสัญญาให้บริการนั้นมีกฎหมายกำหนดให้ต้องทำเป็นหนังสือ หรือที่ตามปกติประเพณีทำเป็นหนังสือ คณะกรรมการว่าด้วยสัญญา มีอำนาจกำหนดให้การประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการนั้นเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญาได้

ในการประกอบธุรกิจที่ควบคุมสัญญา สัญญาที่ผู้ประกอบธุรกิจทำกับผู้บริโภคจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) ใช้ข้อสัญญาที่จำเป็นซึ่งหากมิได้ใช้ข้อสัญญาเช่นนั้น จะทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบผู้ประกอบธุรกิจเกินสมควร

(๒) ห้ามใช้ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค

ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และรายละเอียดที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญา กำหนด และเพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นส่วนรวม คณะกรรมการว่าด้วยสัญญา จะให้ผู้ประกอบธุรกิจจัดทำสัญญาตามแบบที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญา กำหนดก็ได้

การกำหนดตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๓๕ ตริ เมื่อคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา กำหนดให้สัญญาของการประกอบธุรกิจที่ควบคุมสัญญา ต้องใช้ข้อสัญญาใด หรือต้องใช้ข้อสัญญาใดโดยมีเงื่อนไขในการใช้ข้อสัญญานั้นด้วยตามมาตรา ๓๕ ทวิ แล้ว ถ้าสัญญานั้นไม่ใช้ข้อสัญญาดังกล่าวหรือใช้ข้อสัญญาดังกล่าวแต่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไข ให้ถือว่าสัญญานั้นใช้ข้อสัญญาดังกล่าวหรือใช้ข้อสัญญาดังกล่าวตามเงื่อนไขนั้น แล้วแต่กรณี

มาตรา ๓๕ จัตวา เมื่อคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา กำหนดให้สัญญาของการประกอบธุรกิจที่ควบคุมสัญญา ต้องไม่ใช้ข้อสัญญาใดตามมาตรา ๓๕ ทวิ แล้ว ถ้าสัญญานั้นใช้ข้อสัญญาดังกล่าว ให้ถือว่าสัญญานั้นไม่มีข้อสัญญาเช่นนั้น

มาตรา ๓๕ เบญจ คณะกรรมการว่าด้วยสัญญา มีอำนาจกำหนดให้การประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นธุรกิจที่ควบคุมรายการในหลักฐานการรับเงินได้

ในการประกอบธุรกิจที่ควบคุมรายการในหลักฐานการรับเงิน หลักฐานการรับเงินจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) มีรายการและใช้ข้อความที่จำเป็น ซึ่งหากมิได้มีรายการหรือมิได้ใช้ข้อความเช่นนั้นจะทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบผู้ประกอบธุรกิจเกินสมควร

(๒) ห้ามใช้ข้อความที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค

ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และรายละเอียดที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญา กำหนด

การกำหนดตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๓๕ ฉ เมื่อคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา กำหนดให้หลักฐานการรับเงินของการประกอบธุรกิจที่ควบคุมรายการในหลักฐานการรับเงินต้องใช้ข้อความใด หรือต้องใช้ข้อความใด โดยมีเงื่อนไขในการใช้ข้อความนั้นด้วย หรือต้องไม่ใช้ข้อความใดตามมาตรา ๓๕ เบญจ แล้ว ให้นำมาตรา ๓๕ ตริ และมาตรา ๓๕ จัตวา มาใช้บังคับแก่หลักฐานการรับเงินดังกล่าวโดยอนุโลม

มาตรา ๓๕ สัตต ในกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการโดยให้คำมั่นว่าจะทำสัญญารับประกันให้ไว้แก่ผู้บริโภค สัญญาดังกล่าวต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้แทนและต้องส่งมอบสัญญานั้นแก่ผู้บริโภคพร้อมกับการส่งมอบสินค้าหรือให้บริการ

ถ้าสัญญาตามวรรคหนึ่งทำเป็นภาษาต่างประเทศต้องมีคำแปลภาษาไทยกำกับไว้ด้วย

“มาตรา ๓๕ อัฐ ผู้ประกอบธุรกิจมีหน้าที่ส่งมอบสัญญาที่มีข้อสัญญาหรือมีข้อสัญญาและแบบถูกต้องตามมาตรา ๓๕ ทวิ หรือส่งมอบหลักฐานการรับเงินที่มีรายการและข้อความถูกต้องตามมาตรา ๓๕ เบญจ ให้แก่ผู้บริโภคภายในระยะเวลาที่เป็นทางปฏิบัติตามปกติสำหรับการประกอบธุรกิจประเภทนั้น ๆ หรือภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาสุดแต่ระยะเวลาใดจะถึงก่อน

มาตรา ๓๕ นว ผู้ประกอบธุรกิจผู้ใดสงสัยว่าแบบสัญญาหรือแบบหลักฐานการรับเงินของตนจะเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้ประกอบธุรกิจผู้นั้นอาจขอให้คณะกรรมการว่าด้วยสัญญาให้ความเห็นในแบบสัญญาหรือแบบหลักฐานการรับเงินนั้นก่อนได้ ในกรณีนี้ให้นำมาตรา ๒๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๑๓ ให้ยกเลิกมาตรา ๓๗ และมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒

มาตรา ๑๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๗ และมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๔๗ ผู้ใดโดยเจตนาก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพ ปริมาณ หรือสาระสำคัญของประการอื่นอันเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ ไม่ว่าจะเป็นอย่างตนเองหรือผู้อื่น โฆษณาหรือใช้ฉลากที่มีข้อความอันเป็นเท็จหรือข้อความที่รู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดเช่นนั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งกระทำความผิดซ้ำอีก ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๘ ผู้ใดโฆษณาโดยใช้ข้อความตามมาตรา ๒๒ (๓) หรือ (๔) หรือข้อความตามที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๒๒ (๕) หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ หรือมาตรา ๒๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๑๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๑ ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา ๔๗ มาตรา ๔๘ มาตรา ๔๙ หรือมาตรา ๕๐ เป็นความผิดต่อเนื่อง ผู้กระทำต้องระวางโทษปรับวันละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือไม่เกินสองเท่าของค่าใช้จ่ายที่ใช้สำหรับการโฆษณานั้น ตลอดระยะเวลาที่ยังฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม”

มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๒ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๒ ผู้ใดขายสินค้าที่ควบคุมฉลากตามมาตรา ๓๐ โดยไม่มีฉลากหรือมีฉลากแต่ฉลาก หรือการแสดงฉลากนั้นไม่ถูกต้อง หรือขายสินค้าที่มีฉลากที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากสั่งเลิกใช้ตามมาตรา 33 ทั้งนี้ โดยรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าการไม่มีฉลากหรือการแสดงฉลากดังกล่าวนี้ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำของผู้ผลิตเพื่อขาย หรือผู้สั่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๔ ผู้ได้รับจ้างทำฉลากที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือรับจ้างติดตรึงฉลากที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายกับสินค้า โดยรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าฉลากดังกล่าวนี้ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท”

มาตรา ๑๘ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๗ ผู้ประกอบธุรกิจผู้ใดไม่ส่งมอบสัญญาที่มีข้อสัญญาหรือมีข้อสัญญาและแบบถูกต้องตามมาตรา ๓๕ ทวิ หรือไม่ส่งมอบหลักฐานการรับเงินที่มีรายการและข้อความถูกต้องตามมาตรา 35 เบื้อง ให้แก่ผู้บริโภคภายในระยะเวลาตามมาตรา ๓๕ อัฐฐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๑๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๕๗ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒

“มาตรา ๕๗ ทวิ ผู้ประกอบธุรกิจผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๕ ลัตต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๒๐ ให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ ซึ่งมีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะได้มีคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๑ ในระหว่างที่บทบัญญัติมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัตินี้ยังมีได้ใช้บังคับ ให้อำนาจหน้าที่ของเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคสำนักนายกรัฐมนตรี ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หรือของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๒๒ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ชวน หลีกภัย

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ:– เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ ในส่วนที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและการบริหารงานคุ้มครองผู้บริโภค อันได้แก่ การตรวจตรา กำกับดูแล และประสานงานการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่าง ๆ ในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคยังไม่เหมาะสม และโดยที่ในปัจจุบันปรากฏว่ามีผู้บริโภคเป็นจำนวนมากยังไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิตามที่กฎหมายเฉพาะว่าด้วยกรณีนั้น ๆ บัญญัติไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีผู้บริโภคเป็นจำนวนมากร้องเรียนว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญากับผู้ประกอบธุรกิจมากขึ้นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าวเพื่อปรับปรุงองค์ประกอบของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ปรับปรุงองค์การบริหารงานคุ้มครองผู้บริโภค คือสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และปรับปรุงอำนาจของคณะกรรมการเฉพาะเรื่องและคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ในการเสนอเรื่องให้นายกรัฐมนตรีพิจารณาออกคำสั่งเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคตามพระราชบัญญัตินี้ได้ในกรณีจำเป็น หรือรีบด่วนให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนเพิ่มบทบัญญัติกำหนดสิทธิและการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญาไว้โดยเฉพาะ และทั้งเป็นการสมควรปรับปรุงอัตราโทษเกี่ยวกับการกระทำความผิดในเรื่องการโฆษณาและฉลากให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒.๒ ได้มีพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ.๒๕๔๑ ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๕ ตอนที่ ๑๕ ก หน้าที่ ๑๐-๑๒ ลงวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๔๑ มีรายละเอียดดังนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๔๑”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อมีพระราชกฤษฎีกาซึ่งออกตามความในมาตรา ๒ ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๑ ออกใช้บังคับเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ๙) พ.ศ.๒๕๓๖ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๖ สำนักงานนายกรัฐมนตรีมีส่วนราชการดังต่อไปนี้

- (๑) สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
- (๒) สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
- (๓) สำนักข่าวกรองแห่งชาติ
- (๔) สำนักงบประมาณ
- (๕) สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
- (๖) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
- (๗) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
- (๘) สำนักงานคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก
- (๙) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ
- (๑๐) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- (๑๑) สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- (๑๒) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

(๑๓) สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

(๑๔) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

(๑๕) สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

(๑๖) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

(๑๗) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

(๑๘) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ

(๑๙) สำนักงานสถิติแห่งชาติ

(๒๐) กรมประชาสัมพันธ์

(๒๑) กรมวิเทศสหการ”

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ชวน หลีกภัย

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ:– เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๑ ได้บัญญัติให้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคขึ้นในสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบในการบริหารงานและการปฏิบัติงานตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ เพื่อให้การบริหารงานและการปฏิบัติงานตามกฎหมายดังกล่าวมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ในการนี้สมควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๓๔ เสียใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒.๓ ได้มีพระราชบัญญัติโอนอำนาจหน้าที่ และกิจการบริหารบางส่วนของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรีไปเป็นของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๑ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๑๑๕ ตอนที่ ๑๕ กหน้า ๑๓-๑๕ ลงวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๔๑ มีรายละเอียดดังนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติโอนอำนาจหน้าที่และกิจการบริหารบางส่วนของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี ไปเป็นของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๑”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อมีพระราชกฤษฎีกาซึ่งออกตามความในมาตรา ๒ ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๑ ออกใช้บังคับเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้โอนอำนาจหน้าที่ของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี และของเจ้าหน้าที่สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ไปเป็นของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักนายกรัฐมนตรี หรือของเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักนายกรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี

มาตรา ๔ ให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน สิทธิ หนี้ ข้าราชการ ลูกจ้าง และเงินงบประมาณของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ไปเป็นของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักนายกรัฐมนตรี

มาตรา ๕ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ชวน หลีกภัย

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากได้มีการยกฐานะสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ให้มีฐานะเทียบเท่ากรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๑ ในการนี้สมควรโอนบรรดาอำนาจหน้าที่ กิจการ ทรัพย์สิน สิทธิ หนี้ ข้าราชการ ลูกจ้าง และเงินงบประมาณของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ไปเป็นของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักนายกรัฐมนตรี จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๓. เรื่องข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

ได้มีพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๔ ตอนที่ ๗๒ ก หน้า ๓๒-๓๖ ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๐ มีรายละเอียด ดังนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.๒๕๔๐”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“ข้อสัญญา” หมายความว่า ข้อตกลง ความตกลง และความยินยอมรวมทั้งประกาศ และคำแจ้งความ เพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบ

“ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้เข้าทำสัญญาในฐานะผู้ซื้อ ผู้เช่า ผู้เช่าซื้อ ผู้กู้ ผู้เอาประกันภัยหรือผู้เข้าทำสัญญาอื่นใดเพื่อให้ได้มา ซึ่งทรัพย์สิน บริการ หรือประโยชน์อื่นใดโดยมีค่าตอบแทน ทั้งนี้การเข้าทำสัญญานั้นต้องเป็นไปโดยมิใช่เพื่อการค้า ทรัพย์สิน บริการ หรือประโยชน์อื่นใดนั้น และให้หมายความรวมถึงผู้เข้าทำสัญญาในฐานะผู้ค้าประกันของบุคคลดังกล่าวซึ่งมิได้กระทำเพื่อการค้าด้วย

“ผู้ประกอบการค้าหรือวิชาชีพ” หมายความว่า ผู้เข้าทำสัญญาในฐานะผู้ขาย ผู้ให้เช่า ผู้ให้เช่าซื้อ ผู้ให้กู้ ผู้รับประกันภัย หรือผู้เข้าทำสัญญาอื่นใดเพื่อจัดให้ซึ่งทรัพย์สิน บริการ หรือประโยชน์อื่นใด ทั้งนี้การเข้าทำสัญญานั้นต้องเป็นไปเพื่อการค้า ทรัพย์สิน บริการ หรือประโยชน์อื่นใดนั้นเป็นทางค้าปกติของตน

“สัญญาสำเร็จรูป” หมายความว่า สัญญาที่ทำเป็นลายลักษณ์อักษรโดยมีการกำหนดข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญไว้ล่วงหน้า ไม่ว่าจะทำในรูปแบบใด ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดนำมาใช้ในการประกอบกิจการของตน

มาตรา ๔ ข้อตกลงในสัญญาระหว่างผู้บริโภคร่วมกับผู้ประกอบธุรกิจการค้า หรือวิชาชีพ หรือในสัญญาสำเร็จรูป หรือในสัญญาขายฝากที่ทำให้ผู้ประกอบธุรกิจการค้า หรือวิชาชีพ หรือผู้กำหนดสัญญาสำเร็จรูป หรือผู้ซื้อฝาก ได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเกินสมควร เป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม และให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรม และพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น

ในกรณีที่มีข้อสงสัย ให้ตีความสัญญาสำเร็จรูปไปในทางที่เป็นคุณแก่ฝ่ายซึ่งมิได้เป็นผู้กำหนดสัญญา สำเร็จรูปนั้น

ข้อตกลงที่มีลักษณะหรือมีผลให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งปฏิบัติหรือรับภาระเกินกว่าที่วิญญูชนจะพึงคาดหมายได้ ตามปกติ เป็นข้อตกลงที่อาจถือได้ว่าทำให้ได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น

- (๑) ข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดที่เกิดจากการผิดสัญญา
- (๒) ข้อตกลงให้ต้องรับผิดหรือรับภาระมากกว่าที่กฎหมายกำหนด
- (๓) ข้อตกลงให้สัญญาสิ้นสุดลงโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือให้สิทธิบอกเลิกสัญญาได้โดยอีกฝ่ายหนึ่งมิได้ ผิดสัญญาในข้อสาระสำคัญ
- (๔) ข้อตกลงให้สิทธิที่จะไม่ปฏิบัติตามสัญญาข้อหนึ่งข้อใด หรือปฏิบัติตามสัญญาในระยะเวลาที่ล่าช้า ได้โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
- (๕) ข้อตกลงให้สิทธิคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเรียกร้องหรือกำหนดให้อีกฝ่ายหนึ่งต้องรับภาระเพิ่มขึ้นมากกว่าภาระ ที่เป็นอยู่ในเวลาทำสัญญา
- (๖) ข้อตกลงในสัญญาขายฝากที่ผู้ซื้อฝากกำหนดราคาสินไถ่สูงกว่าราคาขายบวกอัตราดอกเบี้ยเกินกว่า ร้อยละสิบห้าต่อปี
- (๗) ข้อตกลงในสัญญาเช่าซื้อที่กำหนดราคาค่าเช่าซื้อ หรือกำหนดให้ผู้เช่าซื้อต้องรับภาระสูงเกินกว่าที่ควร
- (๘) ข้อตกลงในสัญญาบัตรเครดิตที่กำหนดให้ผู้บริโภคต้องชำระดอกเบี้ย เบี้ยปรับ ค่าใช้จ่ายหรือ ประโยชน์อื่นใดสูงเกินกว่าที่ควรในกรณีที่ผิดนัดหรือที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการผิดนัดชำระหนี้
- (๙) ข้อตกลงที่กำหนดวิธีคิดดอกเบี้ยทบต้นที่ทำให้ผู้บริโภคต้องรับภาระสูงเกินกว่าที่ควร

ในการพิจารณาข้อตกลงที่ทำให้ได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งตามวรรคสาม จะเป็นการได้เปรียบเกินสมควร หรือไม่ ให้นำมาตรา ๑๐ มาใช้โดยอนุโลม

มาตรา ๕ ข้อตกลงจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงาน หรือการทำนิติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพซึ่งไม่เป็นโมฆะ แต่เป็นข้อตกลงที่ทำให้ผู้ถูกจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพต้องรับภาระมากกว่าที่จะพึงคาดหมายได้ตามปกติ ให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น

ในการวินิจฉัยว่าข้อตกลงตามวรรคหนึ่งทำให้ผู้ถูกจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพต้องรับภาระมากกว่าที่จะพึงคาดหมายได้หรือไม่ ให้พิจารณาถึงขอบเขตในด้านพื้นที่และระยะเวลาของการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพรวมทั้งความสามารถและโอกาสในการประกอบอาชีพการงาน หรือการทำนิติกรรมในรูปแบบอื่นหรือกับบุคคลอื่นของผู้ถูกจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพ ประกอบกับทางได้เสียทุกอย่างอันชอบด้วยกฎหมายของคู่สัญญาด้วย

มาตรา ๖ สัญญาระหว่างผู้บริโภคร่วมกับผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพที่มีการชำระหนี้ด้วยการส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้บริโภค จะมีข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพเพื่อความชำรุดบกพร่องหรือเพื่อการรอนสิทธิไม่ได้ เว้นแต่ผู้บริโภครู้ถึงความชำรุดบกพร่อง หรือเหตุแห่งการรอนสิทธิอยู่แล้วในขณะทำสัญญา ในกรณีนี้ให้ข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบนั้นมีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น

มาตรา ๗ ในสัญญาที่มีการให้สิ่งใดไว้เป็นมัดจำ หากมีกรณีที่จะต้องรับมัดจำถ้ามัดจำนั้นสูงเกินส่วนศาลจะลดลงให้รับได้เพียงเท่าความเสียหายที่แท้จริงก็ได้

มาตรา ๘ ข้อตกลง ประกาศ หรือคำแจ้งความที่ได้ทำไว้ล่วงหน้า เพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบเพื่อละเมิดหรือผิดสัญญาในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรืออนามัยของผู้อื่น อันเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ตกลง ผู้ประกาศ ผู้แจ้งความ หรือของบุคคลอื่นซึ่งผู้ตกลง ผู้ประกาศ หรือผู้แจ้งความต้องรับผิดชอบ จะนำมาอ้างเป็นข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบไม่ได้

ข้อตกลง ประกาศ หรือคำแจ้งความที่ได้ทำไว้ล่วงหน้าเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบในกรณีอื่นนอกจากที่กล่าวในวรรคหนึ่ง ซึ่งไม่เป็นโมฆะ ให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น

มาตรา ๙ ความตกลงหรือความยินยอมของผู้เสียหายสำหรับการกระทำที่ต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน จะนำมาอ้างเป็นเหตุยกเว้น หรือจำกัดความรับผิดชอบเพื่อละเมิดมิได้

มาตรา ๑๐ ในการวินิจฉัยว่าข้อสัญญาจะมีผลบังคับเพียงใดจึงจะเป็นธรรม และพอสมควรแก่กรณีให้พิเคราะห์ถึงพฤติการณ์ทั้งปวง รวมทั้ง

(๑) ความสุจริต อำนาจต่อรอง ฐานะทางเศรษฐกิจ ความรู้ความเข้าใจ ความล้นทัดจัดเจนความคาดหมาย แนวทางที่เคยปฏิบัติ ทางเลือกอย่างอื่น และทางได้เสียทุกอย่างของคู่สัญญาตามสภาพที่เป็นจริง

(๒) ปกติประเพณีของสัญญาชนิดนั้น

(๓) เวลาและสถานที่ในการทำสัญญาหรือในการปฏิบัติตามสัญญา

(๔) การรับภาระที่หนักกว่ามากของคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง

มาตรา ๑๑ ข้อสัญญาใดที่มีให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ข้อสัญญานั้นเป็นโมฆะ

มาตรา ๑๒ พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่นิติกรรมหรือสัญญาที่ทำขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๑๓ ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีตามพระราชบัญญัตินี้เมื่อคู่ความร้องขอหรือศาลเห็นสมควร ศาลอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาได้

มาตรา ๑๔ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลขอให้มาให้ความเห็นได้รับค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา ๑๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากหลักกฎหมายเกี่ยวกับนิติกรรมหรือสัญญาที่ใช้บังคับอยู่มีพื้นฐานมาจากเสรีภาพของบุคคล ตามหลักของความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา รัฐจะไม่เข้าแทรกแซง แม้ว่าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่จะเป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน แต่ในปัจจุบัน สภาพสังคม เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้ซึ่งมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจเหนือกว่าถือโอกาสอาศัยหลักดังกล่าวเอาเปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจด้อยกว่าอย่างมาก ซึ่งทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมและไม่สงบสุขในสังคม สมควรที่รัฐจะกำหนดกรอบของการใช้หลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา และเสรีภาพของบุคคล เพื่อแก้ไขความไม่เป็นธรรมและความไม่สงบสุขในสังคมดังกล่าว โดยกำหนดแนวทางให้แก่ศาลเพื่อใช้ในการพิจารณาว่าข้อสัญญาหรือข้อตกลงใดที่ไม่เป็นธรรม และให้อำนาจแก่ศาลที่จะสั่งให้ข้อสัญญาหรือข้อตกลงที่ไม่เป็นธรรมนั้นมีผลใช้บังคับเท่าที่เป็นธรรม และพอสมควรแก่กรณี จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้